

Lausuntopyyntö: Luonnos hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi hankintatietovarannosta ja siihen liittyviksi laeiksi

Khall 07.01.2026 § 7
808/00.02.01/2025

Valmistelija Hallintojohtaja Kyllönen Pinja, puh. 044 7255223

Johdanto

Valtiovarainministeriö asetti 17.1.2025 Kansallisen julkisten hankintojen tietovarannon perustamisen ja julkisyhteisöjen ostolaskutietojen julkaisemisen hankkeen toimikaudelle 17.1.2025 – 1.5.2027. Hanketta johtaa ja lainvalmistelusta vastaa valtiovarainministeriö. Tietovarannon teknisestä toteuttamisesta vastaa Valtiokonttori. Hanke on osa Hankinta-Suomi-toimenpideohjelmää.

Valtiovarainministeriö pyytää lausuntoanne oheisesta luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi hankintatietovarannosta ja siihen liittyviksi laeiksi.

Tausta

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelmassa on asetettu lukuisia julkisiin hankintoihin liittyviä tavoitteita, jotka tähtäävät markkinoiden toimivuuden parantamiseen, julkisten hankintojen tiedolla johtamisen edistämiseen sekä julkisen talouden vahvistamiseen. Hallituksen ohjelmassa on tunnistettu tarve perustaa kansallinen hankintatietokanta, säätää julkisyhteisöjen ostolaskutiedot keskitetyksi julkaistavaksi sekä parantaa kuntien ja hyvinvointialueiden taloustietojen vertailukelpoisuutta. Lisäksi kansallisessa julkisten hankintojen strategiassa on asetettu tavoitteeksi Suomen edelläkävijyys hankintojen tiedolla johtamisessa ja vaikuttavuuden kehittämisessä ja Avoimen hallinnon viidennessä toimintaohjelmassa tavoitteeksi on asetettu julkisen hallinnon ostolaskudatan avaamisen edistäminen myös kunnissa ja hyvinvointialueilla.

Valtiovarainministeriö laati vuosina 2023–2024 arviomuistion hallituksen ohjelmassa esitettyjen, julkisia hankintoja ja ostoja koskevien tavoitteiden toteuttamisesta (VM 2024:63). Arviomuistiossa kuvataan laajan sidosryhmäosallistamisen ja kattavan selvitys- ja tutkimusaineiston perusteella, millaisia lainsäädännöllisiä ja teknisiä toimenpiteitä hallitusohjelman tavoitteiden toteuttaminen, kansallisen julkisten hankintojen strategian ja Avoimen hallinnon viidennen toimintaohjelman tavoitteiden edistäminen ja eri tahojen toteuttamissa selvityksissä ja tutkimuksissa tunnistettujen haasteiden ratkaiseminen edellyttäisi.

Tavoitteet

Hallituksen esityksen tavoitteena on perustaa kansallinen julkisten hankintojen tietovaranto ja mahdollistaa julkisyhteisöjen hankinta- ja ostolaskutietojen avoin ja keskitetty julkaiseminen. Esityksen tavoitteena on tehostaa julkisia hankintoja, saavuttaa kustannussäästöjä ja parantaa julkisten varojen käytön vaikuttavuutta. Esityksellä tavoiteltava hankintatiedon parempi saatavuus, yhdisteltävyys ja vertailtavuus luo edellytyksiä vaikuttavuuden ja kustannustehokkuuden

arviointille sekä vahvistaa tietoon perustuvaa päätöksentekoa niin yksittäisissä hankintayksiköissä kuin laajemmin julkishallinnossa.

Kansallisen julkisten hankintojen tietovarannon tavoitteena on kerätä yhteen keskeiset julkisia hankintoja ja ostoja koskevat tiedot julkisyhteisöiltä sekä mahdollistaa tietojen yhdistäminen, vertailu ja jakelu. Tietojen keräämisessä otetaan huomioon tiedon turvallisuuteen ja liikesalaisuuksiin liittyvät erityispiirteet. Tietovarannon avulla muodostetaan tietopohja, joka kattaa keskeiset tiedot julkisen hankinnan koko elinkaaren ajalta. Näin vahvistetaan tietojohtamisen edellytyksiä kansallisesti ja hankintayksikkötasolla sekä mahdollistetaan muun muassa viranomaisten työn toteuttaminen ja kehittämistoimenpiteiden kohdentaminen.

Lausunto pyydetään antamaan **viimeistään 9.1.2026**.

Linkit

<https://vm.fi/hanke?tunnus=VM009:00/2025> - Hankesivu

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/items/1c02b538-a25f-40d1-8c42-b991021be468> - Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma 20.6.2023

Esittelijä Kaupunginjohtaja Juntunen Juhana

Päätösehdotus

Kuhmon kaupunginhallitus päättää antaa seuraavan lausunnon ao. lausuntopyyntöön:

Kuhmon kaupunki suhtautuu myönteisesti julkisten hankintojen talousdatan avaamiseen, mutta katsoo hallituksen esityksen hankintatietovarannosta aiheuttavan kunnille hallinnollista taakkaa ja lisäkustannuksia. Esitys laajentaisi ostolaskutietojen toimittamisvelvollisuutta hyvin yksityiskohtaiseksi, mukaan lukien tuoterivitiedot ja kilpailutustunnisteet, mikä edellyttäisi laajoja järjestelmä- ja toimintatapamuutoksia ja lisäisi manuaalista työtä. Erityisen ongelmallisena Kuhmon kaupunki pitää vaatimuksia vanhoihin, voimassa oleviin sopimuksiin liittyvien laskujen osalta sekä pienten kuntien rajallisia mahdollisuuksia vastata uusiin velvoitteisiin.

Kuhmon kaupunki katsoo, että esitetty siirtymäaika on riittämätön ja että velvoitteita tulisi rajata pääosin hankintalain piiriin kuuluviin, kynnysarvot ylittäviin hankintoihin. Lisäksi Kuhmon kaupunki suhtautuu kriittisesti Valtiokonttorille ehdotettuun laajaan määräysvaltaan, jos sillä voidaan käytännössä asettaa kunnille uusia tehtäviä ilman erillistä lainsäädäntöä ja kustannusten arviointia. Hallituksen esityksessä esitetyt taloudelliset hyötyarviot perustuvat epävarmoihin oletuksiin, kun taas kunnille aiheutuvat kustannukset ovat välittömiä ja todennäköisesti arvioitua suurempia. Kuhmon kaupunki toteaa, että kyse on kunnille uudesta tehtävästä tai merkittävästä tehtävän laajennuksesta ja siksi kaikki uudistuksesta aiheutuvat kertaluonteiset ja pysyvät kustannukset on korvattava kunnille täysimääräisesti.

Päätös Kaupunginhallitus yksimielisesti hyväksyi kaupunginjohtajan päätösehdotuksen.

